

Silvie Kotherová: Buddhismus II.

Počátky Mahájány I.

Důvody vzniku

- Po Buddhově smrti se objevují rozkoly uvnitř sanghy:
 - O nauce
 - O praxi - především - několik Vinají
- Nárůst vlivu laické obce
 - Gregory Shopen proti – podpora spíše z mnišské obce (až 4 stol.n.l.) až později laici
- Problematické určování arhatství + snížení kvality arhatů
- Mimo indické vlivy (helénismus-ikonografie)
- Soupeření s domácí tradicí (bhakti)
- Hedvábná stezka (sochy v Afghánistánu)

Gandhárký styl

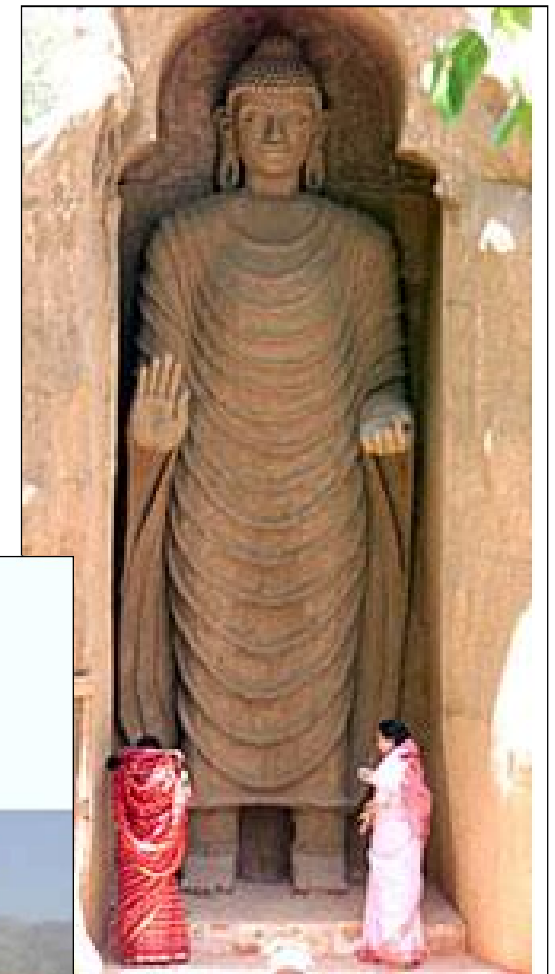

Bamjáníští Buddhové

Bamjáníští Buddhové

- 6 století
- Zničení v r.1999 Talibanem

Problematická datace Buddhova života

- „dlouhá chronologie“ – datum Buddhovy smrti určuje na **544/543 př.n.l.**
- théravádoví buddhisté JV Asie, badatelé NE
- „opravená dlouhá chronologie“ – datum Buddhovy smrti **484/483 př.n.l.** – dlouho obecně přijímané
- „krátká chronologie“ – datum Buddhovy smrti **368/367 př.n.l.** (100 let před Ašókou)
- „tečkovaná chronologie“, podle teček v zápisu, Buddhova smrt **486 př.n.l.**
- R. Gombrich (404 př.n.l.), H. Bechert (368 př.n.l.)...

Koncily - Sangíti:

- **1. koncil** (rok Buddhovi smrti – okolo roku 543 př.n.l. u města Rádžagrha)
 - 500 arhatů, ustanovení tripitaky
 - mnich Purána přišel pozdě- respektuje co bylo řečeno, ale bude se řídit tím co slyšel z Buddhových úst
- **2. koncil** (110 let po prvním, okolo 383 př.n.l. ve Vaišáli)
 - 700 mnichů (nikoliv arhatů)
 - Jaša – kritika Vaišalských – peněžních darů, doba jídla, alkohol atd.
 - Odsouhlasena přísnější verze Vinaji - vyloučení Vaišalských
- **Rozštěpení**
 - Mahásanghikové
 - Sthaviravádové (Théravádinové)

5 tezí Bhadra Mahádévy

- Zrevidoval definici arhatství:
 - 1) může být *sveden ve snu* nebeskými nymfami
 - 2) být neznalý v některých záležitostech nauky a plně se tedy nezbyl *avidjá* (nevědomosti)
 - 3) může být na *pochybách* ohledně nauky
 - 4) Může obdržet informace nebo *poučení od druhých*
 - 5) Pokrok na cestě lze docílit pronesením slova (*mantra, dharaní?*)

Koncily - Sangíti:

- **Opoziční koncil** (350 př.n.l. v Pátaliputře)
 - Mahásanghikové, nebyl uznán staršími, i laici
 - Významnost arhata snížena, kritika Vinaji
 - Buddha prohlášen za nadsvětskou bytost (*lókottaraváda*)
 - Uznání Bhadradékových tezí
- **3. koncil** (Pátaliputra, 265 př.n.l.)
 - Mnich *Vatsíputra*- „nauka o osobě“ (*pudgala*)-není totožná se skandhami, ale ani od nich odlišná
 - Král *Ašóka*-zastávce starého směru – opozice donucena obléci bílé laické roucho
 - Považován za založení školy théravády

Ašóka

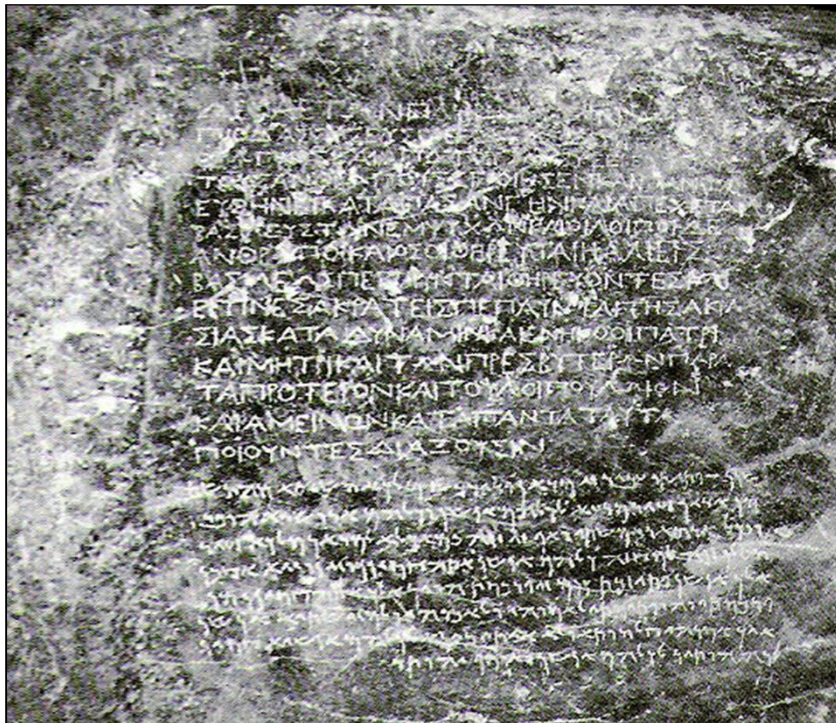
(vládl 268-232 př.n.l.)

- Buddhistický král, byl vnukem zakladatele dynastie Maurjů Čandragupty Maurji a synem Bindusáry.
- syn *Mahinda* dcera *Sanghamitta* – okolo r. 245 př.n.l. – na Šrí Lanku, přinesli odnož stromu bódhi
- Podpora šíření buddhismu prostřednictvím staveb – stúpy, sloupy, skalní nápisy

Ašóka

(vládl 268-232 pr.n.l.)

- Ašókův řecko-aramejský nápis

- Ašókův sloup ze Sarnáthu, lví hlavice a Ašóka čakra

දෙවන පසු කාලී රජු බෝධි රෝපණය කල වහ.

6

PLANTING OF THE BODHI TREE BY KING DEVANA

1167 දෙවන පසු කාලී රජු බෝධි රෝපණය කල වහ.

Koncily - Sangíti:

- 4. koncil** – setkání školy **sarvástivády** za vlády krále Kanišky, nová interpretace abhidharmy.
 - „Sarva asti“ = vše existuje
 - Primární jsoucna – dharmy- nesložené
 - Pojmová jsoucna – složené z dharem
 - Oboje existuje i když různým způsobem
- 5. koncil** – uznáván pouze v Barmě, recitace Tripitaky v roce 1871, sjednocení kánonu
- 6. koncil** – opět v Barmě, 1954, příprava kánonu do tisku

Teorie o vzniku mahájány

1) Vznik ze školy *mahásanghika*

-rozkol v Patně byl ale kvůli vinaji, nikoli kvůli nauce

2) Vznik z *laického hnutí* (Miltner, Étienne Lamotte)

-reakce laiků na výsadní postavení mnišské obce, nutnost uznat, že i laik může dosáhnout probuzení

3) Jako *stúpový kult*

-Akira Hirakawa základ v MHPS X Schopen – kultu se účastnili hojně i mniši

4) „*Sútrové kulty*“ (Shopen)

- hlásání a uctívání konkrétních súter, mnišské a klášterní prostředí

5) Obrozenecké *hnutí lesních asketických mnichů* (Paul Harrison)

-důsledek obratu k askezi – texty vykazují značnou pokročilost v meditaci, konzervatismus

Teorie o vzniku mahájány

- Vznik mahájány nebyl výsledkem žádného schismatu – původní předpoklad
- Mahájánští mniši součástí théravádových klášterů- odlišná motivace a vize jednotlivých mnichů (Williams)
- Nejednalo se o institucionalizované hnutí, školu
- Mahájána-velmi rozmanitá, nemůžeme hovořit o jednotné škole

Zpočátku drobné hnutí jednotlivců z různých škol

Samostatně se vyděluje až v 5. stol. n.l

Lotosová sůtra

(Saddharmapundarika sůtra)

- Vznik 1.stol.př.n.l. - 1 stol n.l., zachována v čínštině,
- Japonsko - postačující slovo Buddhovo, formule : „*Namu mjóhó renga kjó*“ – možnost náhlého osvícení
- *Upájakaušalja* – „obratnost v prostředcích“ – přizpůsobení výkladu úrovni posluchačů
- Podobenství o hořícím domu:
 - Tři cesty: arhat, pratjékabuddha, bódhisattva
 - pravá cesta je pouze jedna – *ékajána* (cesta k buddhovství)
- Rovněž Buddhův život byl zinscenovaný, ve skutečnosti nezemřel, je stále přítomen – *náboženská transformace* – umožňuje modlitby, zbožnosti, zjevení

Ideál bodhisattvovství

- Už v rané pál. lit.
 - a) Buddhovo vtělení v minulých životech – příběh askety Sumédhy, který se v budoucím životě stane Buddhou
 - b) Buddha před svým narozením v podobě prince Siddhárthy jako obyvatel nebes Tušita
 - c) Buddha před svým dokonalým probuzením
- *Bódhi* – dokonalé poznání (*pradžňá*) tj. poznání prázdnoty věcí, věci nemají svou vlastní existenci (*svabháva*)
- *Sattva* – esence; bytost;
 - „Bytost (hledající) probuzení“
 - „ten, jenž je schopen probuzení“
 - „ten/ta, který je hrdinný/á v záměru dosáhnout probuzení“

Bódhisattva - cíle

a) *Své probuzení* – tzv. „neulpívavá nirvána“, nirvánu neodkládá, ale jeho nirvána je odlišná od nirvány arhatů – nirvána není oddělená od samsáry (princip prázdnoty)

b) *Prospěch bytostí*

Prostředky – poznání (*pradžňá*) a soucit (*karuná*)

→ cvičení se i ve „světských“ dovednostech

- Pokročilí bodhisattvové – schopnosti – stávají se z nich tzv. „*nebeští bodhisattvové*“

Arhat, buddha a bódhisattva

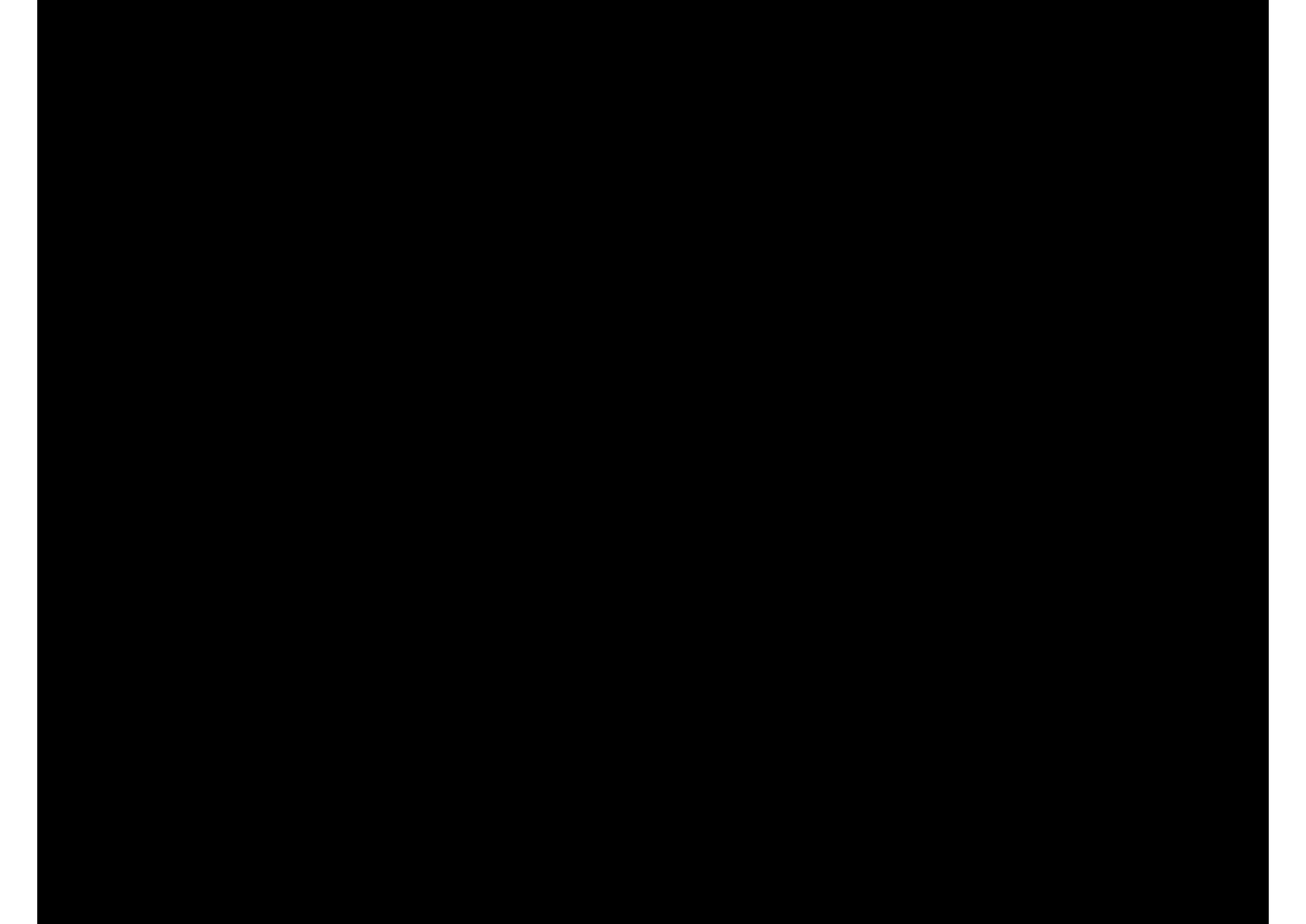
- Arhaté a buddha jsou si rovni v poznání 4 pravd
- Buddha však začal získávat další vlastnosti – nadsvětské
- Mahájánové texty zdůrazňují kvalitativní odlišnost nirvány arhatů a buddhů
- Bódhisattva usiluje o *samjaksanbóधि* ve prospěch bytostí

Bódhisattvačárja – cesta bódhisattvy

- Vznik „probuzené mysli“ (*bódhičitta*) – obrat od sebe k druhým
- Složení slibu – *pranidhána*
- Rozvíjení páramit – „dokonalostí“:
 1. *Dána* – dobročinnost
 2. *Šíla* – ctnost (mravnost)
 3. *Kšánti* – trpělivost (snášlivost)
 4. *Vírja* – úsilí (potírá lenost a slaboduchost)
 5. *Dhjána* - meditační pohroužení
 6. *Pradžňá* – moudrost, poznání (pochopení závislého vznikání)

Bódhisattvačárja – Daśabhúmika sútra

7. *Upájakaušalja* – schopnost výběru správných prostředků
8. *Pranidhána* – rozhodnutí, obnovení slibu
9. *Bala* – dokonalost vyšších sil slib
10. *Džňána* – vědění (dokonalost poznání)

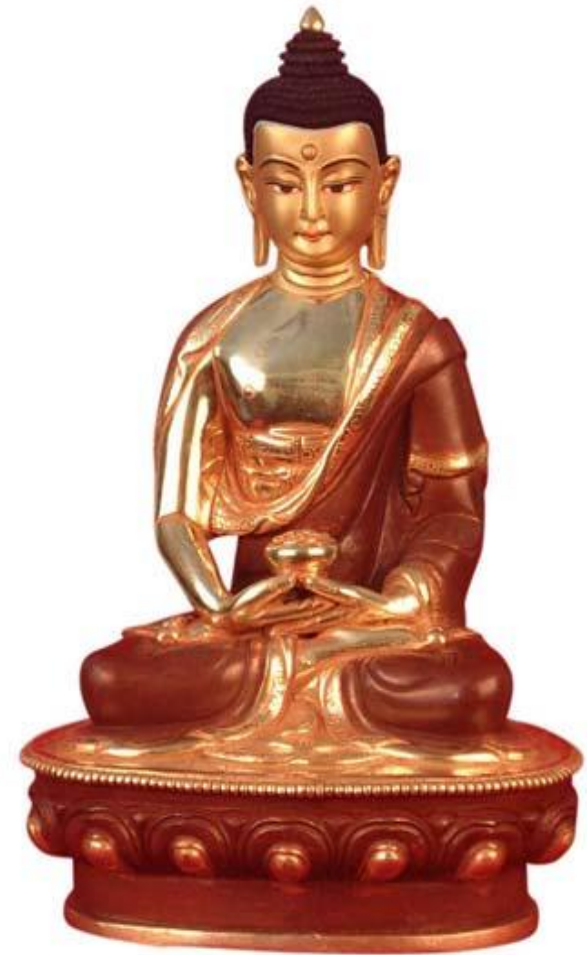
Trikája – tři druhy těl

- *Dharmakája* – „tělem učení“
nebo „tělem dharem“, tzv.
„pravé buddhovo tělo“, „tělo
pravdy“
 - Pravou povahu věcí (dharmatá)
spatřit nemůžeme. Díky pochopení
Buddhova učení (dharma) člověk
nazírá pravé Buddhovo tělo.
 - Nágardžuna – prázdnota
 - Jógačára- inherentní zářivé vědomí
- Personifikace v podobě Ádi
buddhy = absolutní buddha

Trikája – tři druhy těl

- **Nírmánakája** – „fyzické tělo buddhy“
 - emanuje se ve prospěch lidí s nízkými duchovními úspěchy v pozemském světě
 - může se objevit v jakékoliv podobě (př. historický Buddha Šákjamuni)

Trikája – tři druhy těl

- *Sambhógakája* – „tělo zkušenosti“, „tělo společného zažívání“
 - Oblast zakoušená v meditačních vnorech,
 - Oblast buddhovských polí (*buddhakšétra*), *čisté země*, → Původně stav mysli – postupně i konkrétní území
 - přítomnost *Dhjánibuddhů*-meditační buddhové, představují aspekty buddhy na této úrovni

Dhjánibuddhové

Dhjáni buddhové	Bódhisattva	Čistá země	
<i>Amitábha</i> <i>„nekonečné záře“</i>	Avalokitéšvara, červená	Západní ráj Sukhávátí	Šákjamuni
<i>Akšóbhja</i> <i>„neochvějný“</i>	Vadžrapáni, modrá	Východní ráj Abhirati	
<i>Amóghasidhi</i> <i>„nebojácny“</i> ,	Višvapáni, zelená Tára,	Jižní ráj Shrimat	Maitréja
<i>Ratnasambhava</i> <i>„zrozený z klenotu“</i>	Ratnapáni, zlatá	Severní ráj Prakuta	
<i>Vairóčana</i> <i>„zářící“</i>	Samatabhadra, bílá Tára	Střed Akanistha Ghanavyuha	

Avalókitéšvara

Maňđušrí

